

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. An aliqua Sacramenta fuerit de facto in statu innocentiae, vel futura
fuessent Adamo non peccante, supposito saltem quod posterius ejus
peccassent?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

mens humana per varias operum species exercitata (seu velut ager spiritualis excolitur) ad multiplicem virtutis fructum interius fecundetur : quia postquam per concupiscentiam ad multiplicia quæ & transitoria se dividi permisit, sicut multa diligens in hoc per affectum dicitur, sic mutabilia sequens variatur : & idcirco ne suâ mobilitate semper ad deteriora descenderet, talibus nutrienda fuerat studiis, in quibus & per varietatem rerum foris excitata, & amulatione virtutum intus accensa, proficiendi occasio inveniret. Proposita igitur species corporales, in quibus sunt opera exercenda, ut medicinam interiori homini, exterior homo prepararet, eique subesse ac prædesse addiceret : nam cum prius humana vita per duo exercitationum genera cucurrisset, in altero ad usum pro natura, in altero ad vitium pro culpa, congruum erat ut tertium exercitationis genus adingeretur, ut per illud, unum de duobus primis evanesceret, quia erat nocens; alterum persiceretur, quia non erat sufficiens, &c.

Hanc rationem egregie etiam prosequitur Soto in 4. sent. dist. 1. quæst. 2. art. 1. his verbis : Dum homo in statu innocentie persequebatur, solâ divinâ contemplatione fruebatur; ad hæc autem ima per peccatum demissus, rerum varietate gaudet. Id quod Christus in illis sororibus nos admonuit, quarum admodum Marthâ erga plurima se sollicitante, contemplativa Maria dixit, unum est necessarium. Si ergo puris spiritualibus homo juberetur vacare, esset à sua natura valenter abstractus : quod certe egerimè ferret. Motem ergo Deus nobis gessit, ut sacramentorum varietate oblectati, ad nostram comparandam salutem sensum propensiores. Delectat enim nos nunc basilicam extruere, mox sacrificia celebrare, deinde orare, & nunquam hymnos cantusque intonare divinos. Alii incumbit sacramenta ministrare, atque alios expedit suscipere, per quæ quidem virtutum munera à cunctis idolorum servitutibus distrahimur. Id quod in illis Neophitis novi orbis experimento comperitur. Mirum enim in modum in istiusmodi caremoniis exultant, per quas à sua idololâtria femoveantur.

ARTICULUS PRIMVS.

An aliqua sacramenta fuerint de facto in statu innocentie, vel futura fuissent Adamo non peccante, supposito saltem quod posteri eius peccassent?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententie.

Notandum primò, triplicem in titulo hujus articuli difficultatem insinuari. Prima est, an de facto institutum fuerit aliquod sacramentum pro brevi illo tempore quo status innocentie in Adamo duravit? Secunda, an si Adamo non peccante, status innocentie in omnibus ejus posteris durasset, fuissent pro eis aliqua sacramenta instituta? Tertia, an ex hypothesi futuri peccati in aliquibus ex posteris Adami, ipso non peccante, pro eis fuisset aliquod sacramentum in remedium peccati institutum? Notandum secundo, quod sicut quando in Tractatu de Incarnatione quaerunt Theologi,

Tomus V.

utrum Adamo non peccante Christus venisset? hoc intelligi debet, ex vi decreti quod Deus de facto habuit, non verò ex vi alterius quod habere potuisset; certum enim est, Deum ex vi alterius decreti quod potuisset habere, Adamo non peccante, carnem potuisse assumere. Ita similiter quando hic quaeritur, an si Adamo non peccante, status innocentie in omnibus, vel saltem in aliquibus ejus posteris durasset, fuissent aliqua sacramenta à Deo instituta pro ipsis? hoc intelligi debet de institutione sacramentorum in eo statu, ex vi decreti quod Deus ab aeterno habuit, non verò de institutione sacramentorum faciendâ ex vi alterius decreti quod in Deo esse potuisset; cum certum & indubitatum sit apud omnes Theologos, Deum potuisse, de absoluta potentia, instituere sacramenta in statu innocentie, hoc enim nullam absolute implicat contradictionem. His præmissis,

Circa res difficultates propositas varia sunt Authorum placita. Prima sententia asserit de facto fuisse aliqua sacramenta à Deo instituta pro brevi illo tempore, quo status innocentie in primis parentibus duravit. Ita Durandus in 4. dist. 1. quæst. 2. ubi ait in statu innocentie fuisse sacramenta, non ratione medicinæ, sed ratione eruditionis. Quam sententiam plusquam probabilem esse dicit Alanus Tractatu de sacramentis cap. 7. illamque etiam ut probabilem defendit Alensis 3. parte, quæst. 1. membro 2. art. 1. Pro ea etiam citari possunt omnes illi Theologi qui docent matrimonium Adami cum Eva fuisse sacramentum: nimirum Petrus de Soto, Alphonsus à Castro, Catharinus, Rossetius, Pighius, & Henricus Angliæ Rex, quid docuit in Tractatu de sacramentis, quem edidit, dum esset Catholicus, & antequam in apostoliam incideret.

Secunda fatetur quidem pro illo brevi tempore quo status innocentie duravit, nulla extitisse sacramenta strikte sumpta; si tamen status ille diutius durasset, suppositâ opinione Scoti asserentis Christum venturum, etiam Adamo non peccante; in illa, inquam, hypothesi, futurum esse aliquod sacramentum, nempe Eucharistiam, quia (inquit) est sacramentum maxime expetibile & independens à peccato, sicut à significatione Passionis Christi, quæ facile excludi posset, remanente præsentia reali Christi, & intimâ unionem, quâ nos sibi conjungit per hoc sacramentum. Ita Suarez & Coninchus, qui addunt, consequenter etiam futurum in eo statu sacramentum Ordinis ad ministros tanti sacrificii & sacramenti convenienter instituendos.

Tertia distinguit, & dicit quod si Adamo non peccante status innocentie in omnibus ejus posteris durasset, nulla etiam pro eis futura fuissent sacramenta; si tamen primo parente non peccante, aliqui ex ejus descendibus potuissent peccare, & de facto peccassent, pro iis qui peccassent, institutum fuisset aliquod sacramentum. Ita ex Thomistis Nunno, & Serra hic art. 2.

D 2

§. II.

§. II.

Triplex difficultas proposita, triplici conclusione resolvitur.

Dico primò: De facto nullum fuit institutum sacramentum, pro illo brevi tempore, quo status innocentie in Adamo duravit.

Probat brevitè: Tum quia nullibi in Scriptura, Conciliis, aut SS. Patribus fit mentio sacramenti instituti pro illo brevi tempore, quo status innocentie in Adamo duravit. Tum etiam, quia cum sacramenta sint signa permanentia alicujus religionis protelativa, conveniens non fuit quòd Deus aliqua sacramenta institueret pro statu innocentie Adam, quem prævidebat tam brevi tempore duraturum. Adde quòd, pro illo brevissimo tempore, quo status innocentie in primis parentibus duravit, vix potuit esse locus usus sacramentorum; sacramenta enim præcipue requiruntur ad perficiendum in gratia & scientia homines: primi verò parentes perfecti creati sunt in utroque, ut ostendimus in Tractatu de statibus naturæ humanæ: Ergo de facto nullum fuit institutum sacramentum pro illo brevi tempore quo status innocentie in Adamo duravit. Unde nec matrimonium Adam cum Eva, nec lignum vitæ, fuere verè & propriè sacramenta: licet enim typum & figuram rei sacræ gesserint, unionis scilicet Christi cum Ecclesia, & sacramenti Eucharistiæ, tamen pro tunc non erant à Deo instituta, ut signa practica gratiæ & sanctificationis hominum, sicut etiam transitus maris rubri, & serpens æneus, erant signa rei sacræ, non tamen sacramenta. De quo filiis in solutione argumentorum.

Disp. 1.
art. 3.

Dico secundò: perseverante Adamo & posteris ejus in statu innocentie, nulla pro illo statu fuissent à Deo instituta sacramenta, ex vi decreti quòd Deus habuit ab æterno. Ita D. Thomas in 4. dist. 1. quæst. 2. art. 2. & hic art. 2. Quamvis enim Cajetanus velit D. Thomam in hoc articulo loqui tantum de statu innocentie qui de facto fuit, ejus tamen rationes concludunt æqualiter de statu innocentie, qui futurus erat Adamo non peccante. Imò Soto, Ledesma, & Suarez ipse, contendunt D. Thomam loqui in hoc articulo de utroque statu. Sed quidquid sit de hoc,

Probat conclusio triplici ratione. Prima desumitur ex inutilitate sacramentorum in statu innocentie: Sacramenta enim ad duo præcipue ordinantur, nimirum ad sanctificandos homines, & ad eos instruendos de rebus supernaturalibus: Sed ad nullum ex his necessaria fuissent sacramenta in statu innocentie: Ergo fuissent prorsus inutilia & superflua, subindeque non fuissent à Deo instituta, si Adamus & posteris ejus in statu innocentie perseverassent. Major patet, Minor verò quoad utramque partem suadet. Posteris omnes Adam, eo non peccante, accepissent per modum naturæ gratiam & scientiam, quæ ad eos dirigendos in operibus justitiæ supernaturalis necessaria fuisset; quia geniti fuissent, sicut Adamus, in iustitia originali, & gratia, omnibusque habitibus supernaturalibus, ad eas consequentibus per modum proprietatis, ut communiter docent Theologi cum D. Thoma 1. p. quæst. 90 & 91. Ergo in statu innocentie, sacramenta nec ad sanctificandos ho-

A mines, nec ad eos instruendos de rebus supernaturalibus fuissent necessaria.

Confirmatur: Sacramenta sunt necessaria, utilia ad recipiendam gratiam, vel ad eam conservandam, vel ad eam augendam: Sed ab illis tribus indiguerunt homines in statu innocentie: Non quidem ad augmentum, quia ut diximus, accepissent gratiam per modum naturæ, sive in ea creati fuissent. Neque ad secundum, quia in eo felicissimo statu, non passi essent contraria gratiæ conservationi, vel la liquidem in eo fuisset concupiscentia, vel bellio appetitus inferioris contra superiorum, quæ sola videtur contrariari conservationi gratiæ. Neque demum ad tertium, quia augmentum formæ, debet fieri proportionaliter ad primam ejus productionem, atque adeo indigenter ab eis à quibus prima productio pendet: gratia autem pro illo statu independens fuisset quoad suam primam productionem à sacramentis: unde sicut Angeli per propriam dispositionem, & non per applicationem alicujus sacramenti, vel signi spiritualis, aut sensibilis, auxerunt gratiam, dum essent viatores: ita homines in florentissimo & felicissimo statu, in quo veluti Angeli terreni fuissent, ut loquitur Chrysostomus, gratiam auxerunt per actus proprios, & magis commutabili illi statui, sicut & statui Angelorum: Ergo, &c.

Secunda ratio quam tradit D. Thomas in art. 2. in corp. sumitur ex perfectione status innocentie, cui sacramenta non videntur congrua & accommodata: Nam restitudo & perfectio status innocentie in eo sita erat, quòd superius dominarentur inferioribus, nec ab illis deprimerentur; unde hominem perfici per aliquid corporale, quantum ad scientiam, vel quantum ad gratiam, est contra debitum ordinem & perfectionem illius status: Atqui si in eo fuissent sacramenta, homo accepisset suam perfectionem quantum ad scientiam, & quantum ad gratiam per aliqua corporalia & sensibilia; sacramentum enim est aliquid corporeum & sensibile: Ergo sanctificandos homines, & ad eos instruendos de rebus supernaturalibus ordinatum: Ergo sacramentorum institutio videtur esse contra debitum ordinem & perfectionem status innocentie.

Dices primò cum Suare: Adamo non peccante, & consequenter perseverante statu innocentie, posteris Adæ acquisivissent scientiam de rebus sensibilibus, & intellexissent per conceptionem ad phantasmata, quæ sunt aliquid corporale & sensibile: Ergo non est contra rectitudinem status innocentie, quòd homo perficeretur per aliquid corporale, quantum ad scientiam.

Sed contra: Licet hominè in statu innocentie depedere ab illis rebus sensibilibus, à quibus natura sua non dependet, sit contra perfectionem status innocentie, non tamè est contra perfectionem illius status, quòd homo dependeat ab illis rebus sensibilibus, à quibus ex natura sua dependet: Atqui homo dependet ex natura sua ab objectis sensibilibus, quantum ad acquisitionem scientiæ, non verò à sacramentis: Ergo est contra ordinem & perfectionem status innocentie, quòd homo dependeat à sacramentis, quantum ad acquisitionem scientiæ, non autè ab objectis sensibilibus. Minor quoad secundam partem evidens, quoad primam verò probatur, quia homo in hoc distinguitur ab Angelo, quòd ab ipso

rat habere species sibi infusas, ille verò eas sibi comparat, mediante intellectu agente. Unde quod Adam non dependeret ab objectis sensibilibus, quantum ad acquisitionem scientiæ, nec conversione adphantasmata, quantum ad usum ipsius non oriebatur præcisè ex natura & perfectione status innocentie, alias hoc ipsum debuerit convincere ejus posteris, sed ex eo quod per accedens habuit species sibi à Deo infusas.

Dices secundo cum eodem: Hominem indigere sacramentis, non est ipsum subijci rebus sensibilibus, sed magis Deo, in usu alicujus rei sensibilibus: Hoc autem non videtur repugnare perfectioni status innocentie, nam Deus prohibuit homini in eodem statu esum ligni vite, quod erat arbor sensibilis: in quo Deus non subdidit hominem alicui sensibili, sed tantum sibi ipsi, in usu alicujus rei sensibilibus: Ergo similiter in proposito &c.

Sed contra: Licet hominem ita subijci Deo in usu alicujus rei sensibilibus, ut per talem subjectionem reddatur superior ad illam rem sensibilem, sic tantum hominem subijci Deo, neque hoc repugnet perfectioni status innocentie; hominem tamen ita subdi Deo in usu alicujus rei sensibilibus, ut per illam subjectionem subdatur etiam rei sensibili, non est hominem subijci tantum Deo: primum autem factum fuit in prohibitione esus ligni vite, secundum verò fieret in institutione sacramentorum.

Dices tertio: Hominem uti rebus sensibilibus tanquam instrumentis, ad acquirendam suam perfectionem, non est hominem subijci rebus sensibilibus: Atqui homo in statu innocentie, non uteretur sacramentis nisi tanquam instrumentis ad consequendam gratiam: Ergo non subijceretur illis. Minor est certa, Major probatur: quia in illo statu homines uterentur vocibus, & reliquo corpore, tanquam instrumentis, ad instructionem & cognitionem rerum, etiam supernaturalium.

Respondeo distinguendo Majorem: Hominem ad acquirendam suam perfectionem, uti rebus sensibilibus tanquam instrumentis sibi subordinatis, non est illum subijci rebus sensibilibus, concedo. Tanquam instrumentis sibi non subordinatis, nego. Sacramenta autem in statu innocentie, non essent instrumenta subordinata homini, sed tantum Deo, cujus essent instrumenta, & à quo suam haberent virtutem. At verò voces, & alia signa corporalia, homini connaturalia, essent instrumenta sibi ipsi subordinata, quibus subinde non subijceretur, sed magis illa sibi subijceret.

Tertia ratio quam habet D. Thomas in eodem articulo, in argumento *sed contra*, potest sic breviter proponi. Illud quod non est institutum nisi in remedium peccati, tanquam spiritualis quedam medicina, non fuisse necessarium, nec conveniens, morbo spirituali, seu peccato non existente: Atqui sacramenta ex vi decreti quod Deus de facto habuit, sunt quedam medicina spirituales, in remedium peccati instituta: Ergo in statu innocentie, in quo non fuisset peccatum, non fuissent etiam sacramenta, ex vi decreti presentis. Major constat, tum ex illo Christi Matth. 9. Non est opus valentibus medicis, sed male habentibus. Tum ex illo Augustini serm. 9. de verbis Apostoli: Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla erit medicina causa. Minor autem probatur in-

A ductione, nam baptisimus & poenitentia sunt sacramenta instituta ad tollendum peccatum originale, & actuale. Extrema Unctio, ad tollendas peccatorum reliquias. Matrimonium, ad libidinem fræandam & mitigandam, quæ nulla fuisset in statu innocentie. De Eucharistia, quam Suarez negat præsupponere peccatum, probatur. Eucharistia supponit Christum venisse in carne passibili, quia ipsum ut talem continet, saltem ex modo quo fuit instituta, ex vi presentis decreti: Ergo cum adventus Christi in carne passibili dependeat à peccato (quando quidem etiam illi qui dicunt Christum Adamo non peccante venturum, adhuc fatentur non venturum in carne passibili) ipsa etiam Eucharistia non potest non præsupponere peccatum.

B Ex quo etiam sequitur, sacramentum Ordinis non fuisse tunc necessarium, quia non est institutum nisi propter Eucharistiam. Denique de sacramento Confirmationis id etiam patet, quia Confirmatio ordinatur ad conferendam gratiam, quæ confirmati in professione fidei possint superare difficultates & persecutiones tyrannorum: Sed hæc non haberent locum in statu innocentie: Ergo nec Confirmationis sacramentum.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Omnia sacramenta ex vi decreti quo de facto sunt instituta, habent totam suam vim & efficaciam ex Verbo incarnato, ac ex morte & passione Christi, unde etiam dicuntur à SS. Patribus dimanasse ex latere Christi: Ergo in statu in quo Verbum non fuisset incarnatum & passum, sacramenta nullam habuissent vim, nec proinde extitissent: Atqui Adamo non peccante Christus non venisset, saltem in carne passibili, ut omnes fatentur: Ergo Adamo non peccante, nullum fuisset sacramentum ex his quæ instituta sunt. Unde

Dico tertio: Si Adamo non peccante, multi ex ejus posteris peccassent, nullum, ex vi presentis decreti, foret pro ipsis sacramentum, ex his quæ à Christo instituta sunt.

Probatur breviter: Sacramenta ex sua institutione non sunt ordinata in remedium cuiuscumque peccati, sed tantum peccati originalis, aut actualis, ab originali provenientis: Atqui in statu innocentie, Adamo non peccante, nec fuisset peccatum originale, nec actuale ab originali proveniens: Ergo nec ullum sacramentum tunc existeret, tamen multi ex ejus posteris peccarent. Minor patet, Major probatur. Cum sacramenta ex modo quo sunt instituta, habeant suam vim & efficaciam ex Verbo incarnato, & morte ac passione ipsius, & ad hoc tantum sint instituta, ut merita Christi ad nos deferant, nobisque applicent, consequenter non sunt instituta nisi in remedium illius peccati, ad quod tollendum valent merita Christi, seu propter quod Christus incarnatus & mortuus est: Atqui Christus non est incarnatus & mortuus, nisi in remedium peccati originalis, aut actualis, ab illo provenientis, ut est probabilior opinio, quam in Tractatu de Incarnatione defendimus: Ergo sacramenta ex sua institutione, & ex vi presentis decreti, non sunt ordinata in remedium cuiuscumque peccati, sed tantum peccati originalis, aut actualis ab originali provenientis.

Diff. 5.
art. 2.

§. III

Solvuntur objectiones.

22. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Apostolus ad Ephes. 5. vocat matrimonium Adæ cum Eva. *magnum sacramentum*. Et Augustinus lib. 3. de Genes. ad litt. cap. 4. appellat etiam lignum vitæ, quod Deus in medio Paradisi terrestris collocaverat, *sacramentum*, ait enim, *erat ei* (scilicet Adamo) *in ligno ceteris alimentum, in isto sacramentum*: Ergo pro brevi illo tempore, quo status innocentie in Adamo duravit, institutum à Deo fuit aliquod sacramentum.
23. **R**espondeo Apostolum non sumere loco citato, ut sumimus modò, nomen sacramenti, pro signo rei sacræ sanctificantis hominem, sed pro mysterio, eodem sensu quo mysterium incarnationis appellat interdum sacramentum: matrimonium enim in statu innocentie, non fuit institutum in signum gratiæ, sed solum in officium naturæ, quamvis ex consequenti, sive ex sua ipsius conjunctionis natura, significet aliquo modo unionem Christi cum Ecclesia, sicut unumquodque suum simile. Unde D. Thomas hic art. 2. ad 3. dicit. *Matrimonium fuit institutum in statu innocentie non secundum quod est sacramentum, sed secundum quod est in officium naturæ, ex consequenti tamen aliquid significabat futurum circa Christum & Ecclesiam: sicut & omnia alia, quæ in figura Christi præcesserunt*. Ad illud quod subditur de ligno vitæ, dicendum est, Augustinum illud appellasse sacramentum, non quòd institutum esset in signum prædicum gratiæ, sed quia mysticè adumbrabat & figurabat sacramentum Eucharistiæ, seu virtutem Christi ad gratiam & gloriam, seu vitam æternam conferendam.
24. **O**bjicies secundò: Homini secundum suam naturam considerato congruunt sacramenta, ut suprà triplici ratione D. Thomæ ostendimus: Sed Adamus in statu innocentie habuit eandem naturam, quam ceteri homines: Ergo in hoc statu, quamvis brevissimo tempore in ipso duraverit, illi conveniebant sacramenta.
25. **C**onfirmatur: Cum homo essentialiter constet ex corpore & anima, proindeq; hanc compositionem retineat in omni statu, & ex illa proveniat quòd modus cognoscendi spiritualia per sensibilia, sit connaturalis homini, debuit ille modus cognitionis servari in statu innocentie, atque adeò institui in illo statu aliquod sacramentum, quo mediante, tanquam signo sensibili, Adamus gratiam sanctificantem, quæ est forma spiritualis, cognosceret.
26. **A**d objectionem respondeo distinguendo Majorem; homini secundum suam naturam considerato, in quocumque statu conveniunt sacramenta nego. Considerato tantum in statu naturæ lapsæ, concedo. Solutio est D. Thomæ hic art. 2. ubi secundo loco sibi hoc argumentum objicit: *sacramenta sunt necessaria homini secundum conditionem humane naturæ, sicut dictum est: sed eadem est natura hominis ante peccatum, & post peccatum: ergo videtur quòd ante peccatum homo indigeret sacramentis*. Cui sic responder: *Ad secundum dicendum, quòd eadem est natura hominis ante peccatum, & post peccatum, non tamen est idem natura status: nam post peccatum anima, etiam quantum ad superiorem partem, indiget accipere aliquid à corporalibus rebus ad sui perfectionem, quòd in illo sta-*

A tu (scilicet innocentie) homini necessarium. Unde quando idem S. Doctor hic art. 1. dicit. *humana natura proprium esse, ut per corporalia & sensibilia, in spiritualia & intelligibilia debeat hoc de natura sibi relicta, & secundum generalem statum intelligit, non de natura in aliquo sublimiorem statum elevata, qualis erat innocentie status.*

Ad confirmationem dico, res spirituales ad sui cognitionem esse in duplici differentia: alie enim sunt quæ lumine naturali cognoscuntur, cujusmodi sunt naturæ angelicæ, alie verò quæ lumine solum supernaturali possunt cognosci, nempe gratia, habitus per se infusi. **B** omnia mysteria Christianæ religionis: quantum autem modus connaturalis cognoscendi rituales primi generis, sit ex sensibilibus in lumine, quia earum cognitio oritur per se a sensu, ascenditque ad cor hominis, non tamen modo connaturaliter cognoscendi res spirituales secundi generis, quia eorum cognitio non oritur per se ex sensibilibus, nec ex illis ad cor hominis ascendit, sed ex superiori revelatione descendit; quare signa sensibilia solum per accidens possunt homini esse necessaria ad earum cognitionem, quando nimirum repugnantiam aliquam patitur ex parte sensitiva in tali cognitione, sicut patitur modò in statu naturæ corruptæ.

C Objicies tertio: Adamus gratiam suam habuit ex Christo prævifo, & meritis ejus: Sed gratia ex meritis Christi concessa, conferretur solum per sacramenta, per quæ merita Christi applicantur: Ergo fuerunt aliqua sacramenta in statu innocentie, pro illo brevi tempore quo in Adamo duravit.

Respondeo primò negando Majorem, ut nimirum in Tractatu de incarnatione ostendimus, gratia concessa primis parentibus in statu innocentie, cum non esset medicinalis & sanativa, non fuit illis data ex meritis Christi Redemptoris, sed ex sola liberalitate & benignitate Dei Conditoris, Christusque solum fuit illius gratiæ reparator & consummator, ut ibidem fuse declaravimus.

Respondeo secundò, datà Majori, negando Minorem: dato enim quòd illius gratia Christus fuisset auctor, non inde sequitur quòd Adamus eam mediante sacramentis recepisset: quidem neque in hoc statu peccati semper sacramentis alligata fuit gratia Christi, ut patet à Jeremia, Joanne Baptista, & aliis Sanctis, quos Christus in utero matris sine sacramento justificavit.

Nec obstat quòd Christus fuit caput & consummator illius gratiæ, nam sicut fuit caput & consummator gratiæ Angelorum, nec tamen mediantibus sacramentis, quia naturæ Angelorum non congruunt: ita & fuit consummator gratiæ Adamo concessæ in statu innocentie, non tamen per sacramenta, quia statui illius congruebant. Addo quòd non fuit consummator illius gratiæ, pro statu innocentie, quoniam fuit status consummationis & prædestinationis, sed pro alio statu, in quo ex meritis Christi parata fuit.

Objicies quartò: Deus præfatus peccatis angelorum & hominum, ante eorum lapsum, agere internalem peccatoribus puniendis præparavit: Ergo cum sit prior ad misereandum quam ad puniendum, æquiori ratione videtur, ante

peccatum primorum parentum preparare debuisse sacramenta medicinalia, in remedium talis peccati, eo maxime quod salutiferas herbas, & medendis corporibus convenientes, antequam morbi essent, creaverit. Addo quod, providentissimi medici est, non modò presentibus agnitionibus mederi, verum etiam ab illis quæ timentur sanos præservare, subindeque debuit Deus debito congruentia, quibus homo ab illa culpa, quam postea contraxit, præservaretur.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem: discrimen est quod ex una parte Dei misericordia contrariari non debet ejus sapientia, omnia suavitè disponenti, secundum rerum naturas & indigentias; aliunde verò ignis inferni, cum sit corpus naturale, & elementare, ad universi perfectionem connaturalis pertinet, debuit simul cum isto universo creari; idemque dicendum est de herbis medicinalibus, quæ cum sint res naturales, & ad opus creationis pertineant, debuerunt pariter cum ipso universo, ut partes ejus naturales creari: sacramenta verò, cum sint res supernaturales & artificiales, ad perfectionem naturalem universi non spectant, unde non debuerunt ante peccatum institui, & cum ipso universo creari.

Nec obstat quod subditur de prudenti Medico, quoniam solum presentibus agnitionibus debet mederi, verum etiam ab illis quæ timentur sanos præservare, facile enim respondetur, in statu innocentia hominem nedum medicinam habuisse, sed nec præservantem eguisse: medicina enim præservativa non debet applicari nisi iis qui jam sunt dispositi ad morbum, & quibus ob aliquem humorem corruptum timetur morbus: in statu verò innocentia sicut nulla erat ignorantia, nulla passio inordinata, sed summa facilitas faciendi quodcumque bonum; ita nulla erat dispositio & propensio in morbum. Quod verò Adam de facto peccaverit, hoc ex propria ipsius malitia ortum habuit, non verò ex prava aliqua dispositione quæ esset affectus, & ideo non indigebat medicinam præservativam. Præterquam quod sufficienter ipsi provisorum fuerat per justitiam originalem, & donum integritatis, atque dona & privilegia quibus in illo felicissimo statu dotatus fuit: Erat enim (inquit Augustinus) pudicitia armatus, temperantia composita, claritate splendidus. Ipsum (subdit Bernardus) misericordia custodiebat, docebat veritas, regebat justitia, pax fovebat. Denique, ut ait Ambrosius: Operum erat virtutum velamine, priusquam prævaricaretur.

Objicies quintò cum Suarez contra secundam conclusionem: Sacramenta in statu innocentia habuissent congruam rationem suæ institutionis, & inquantum sunt signa, & inquantum sunt causæ. Ergo fuissent in illo. Consequentia patet, Antecedens quoque ad primam partem probatur. Sacramenta sunt signa deservientia non solum ad acquirendam cognitionem rerum supernaturalium, sed ad alias etiam utilitates, puta ad proficiendam interiorem fidem, ad excitandam memoriam & affectum erga bonitatem Dei, ad quandam representationem mysteriorum supernaturalium, ad consensionem & unitatem hominum in una religione: Ergo inquantum signa habuissent congruam rationem suæ institutionis. Secunda etiam pars Antecedentis probatur. Producere gratiam per res sensibiles, est u-

num ex maximis operibus potentia, sapientia, & bonitatis divina; & insuper non parum videtur redundare in hominum utilitatem, ut ex opere operato conferatur ipsis gratia: Ergo sacramenta, etiam inquantum sunt causæ gratia, habuissent in statu innocentia congruam rationem suæ institutionis.

Respondeo negando Antecedens, ad probationes, in primis dico, omnes illas utilitates non esse sufficientes ad sacramenta instituenda, si desit primarius & principalis finis sacramentorum, qui est homines per illa sanctificari: sicut non veniret Christus in carne passibili, si desiceret finis redimendi à peccatis, licet aliæ congruentia essent. Secundò dico, illas omnes congruentias potuisse quidem Deum movere, ut institueret quædam sacramenta diversæ rationis à nostris, ex vi alterius decreti, sed quod ex vi decreti quod Deus habuit de facto, & ex quo modo sunt instituta in remedium peccati, ea instituisse in statu innocentia, non probat Suarez, & contrarium nos ostendimus conclusionem secundam, duplici ratione. Addo quod, sacrificia, oblationes, aliique cultus externi, abundè sufficerent ad varias illas utilitates, quæ & fuscè & inutiliter referuntur à Suarez.

Objicies sexto: Sacramenta vivorum, puta Eucharistia, & Ordo, sunt per se instituta ad significandum & causandum augmentum gratia: Sed in statu innocentia gratia quam habuissent homines à nativitate, potuisset augeri: Ergo in eo statu ad producendum & significandum illud augmentum sacramenta fuissent instituta.

Respondeo sacramenta vivorum esse instituta ad augendam gratiam, vel regenerativam, vel sanativam, quæ nimirum primò collata sit per sacramenta mortuorum, ut est gratia baptismalis, vel gratia in sacramento Pœnitentia recuperata: non verò ad augendam gratiam seu justitiam originalem, quæ nullam præsupponit agnitionem. Potuisset autem hæc gratia aliis modis augeri, puta per exercitium bonorum operum, maxime verò actuum charitatis, quos in statu innocentia facillimum erat elicere.

Dices, Saltè Eucharistia in illo statu potuit institui, ut per illam homines intimis Christo unirentur: Ergo congruum fuit, quod saltè Eucharistia institueretur in statu innocentia.

Sed nego Antecedens, quia non existente Adæ peccato, Christus non venisset in carne passibili, quem tamen adventum Eucharistia supponit. Deinde Eucharistia est instituta per modum medicinæ præservativæ, ad succurrendum nostræ fragilitati, & à frequenti lapsus præservandum, unde etiam datur per modum cibi & potus confortantis nos, & infirmitatem præsupponentis, quæ omnia non fuissent in statu innocentia.

Objicies septimò: In statu innocentia potuissent homines peccare, sicut de facto peccavit Adam: Ergo pro illis reparandis debebat sacramenta esse. Consequentia videtur manifesta, in illo enim statu in quo possent esse vulnera, non essent incongrua medicina.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam supposito etiam quod aliqui ex posteris Adæ peccassent, non fuisset adhuc congruum, ut essent sacramenta, quia quantum natura humana in suo capite & pluribus ejus membris retinuisset integritatem & justitiam

• origi-

originalem, non fuit congruum ut subderetur aliquo modo rebus sensibilibus in acquisitione gratiae & scientiae rerum supernaturalium, quamvis in aliquibus individuis ab huiusmodi rectitudine & integritate decidisset, sed quamdiu mansisset absolute in capite, & pluribus ejus membris, in illa dispositione, tamdiu fuisset cōsentaneum rationi, ut nedum perfectionem gratiae & scientiae rerum supernaturalium acquireret sine dependentia à sensibilibus, per immediatum influxum Dei, sed etiam ut eam recuperaret, si in aliquibus individuis eam aliquando per peccatum amisisset. Unde si in statu innocentiae aliqui homines peccassent, non recuperassent gratiam mediātibz sacramentis, sed per actus charitatis & contritionis, quos, ob perfectiorem Dei cognitionem, facilius in eo statu elicere potuissent, quam nos; subindeque sacramento poenitentiae, supplente vices perfectae contritionis, non indiguissent, sicuti nos.

§. IV.

Aliud argumentum solvitur, & an in statu innocentiae fuissent sacrificia, declaratur.

41. **O**bjices ultimò: In statu innocentiae fuissent sacrificia: Ergo & sacramenta. Consequentia videtur legitima, tum ex paritate rationis: tum etiam quia homo in illo statu ideo uteretur sacrificiis, quia constat corpore & animā, & in utroque Deum debet colere: Ergo eadem ratione deberet uti sacramentis, ut sanctificationem suam, non solum spiritaliter, sed etiam corporaliter, id est mediante signo sensibili, externo, & corporeo, consequeretur.

42. Respondet Soto in 4. dist. 1. quaest. 2. art. 2. negando Antecedens, existimat enim, quod sicut in statu innocentiae non fuissent sacramenta, ita nec sacrificia.

Sed haec solutio displicet, nam S. Thomas 2. 2. quaest. 3. art. 1. ait quod offerre Deo sacrificium est de jure naturae, quia in qualibet aetate, & apud quaslibet hominum nationes, semper fuit aliqua sacrificiorum oblatio. Pro cuius ampliori noticia

43. Sciendum est, homines lege naturali obligari ad colendum Deum, propter summam ipsius excellentiam, supremumque dominium. Verum Deus potest ab homine colitribus modis, primò per actus purè internos, quibus confitetur ipsum esse unum & trinum, creatorem, & conservatorem, ac demùm glorificatorem. Secundò per virtutum officia, & laudes exteriores, ac enarrando mirabilia ejus. Tertiò per sacrificia & oblationes, offerendo scilicet illi de bonis corporeis & sensibilibus. Non solum autem est de jure naturae, Deum colere actibus interioribus, aut exterioribus virtutum, & enarratione mirabilium ejus, sed etiam donorum temporalium oblationibus. Cujus rationem assignat D. Thomas loco citato, quia ratio naturalis dicitur homini, ut alicui superiori, scilicet Deo subdatur, propter defectus quos sentit in seipso, in quibus eger adjuvari & dirigi ab illo, eique cultum, subjectionem, & honorem exhibeat, secundum modum suum: modus autem conveniens homini est, ut aliquibus sensibilibus utatur ad aliqua exprimenda, quia ex sensibilibus cognitionem accipit. Ratio ergo naturalis dicitur homini, ut utatur aliquibus rebus sensibilibus, offerens illas

A Deo insignum debitz subjectionis & honoris. Sed hoc pertinet ad rationem sacrificii: Ergo offerre Deo sacrificium est de jure naturae.

Confirmatur: Homo non tantum accipit a Deo corpus & animam, sed etiam resurrectionem, quibus ad animi profectum, oblationem, & exercitium, & ad corporis sustentationem, & conservationem utitur: Ergo non solum corpore & animo debet Deum colere, sed etiam rebus externis, quarum oblatione, confiscentur aut alio simili usu, protestetur Deum esse suum Dominum, eique gratias agat: juxta illud 1 Paralip. 29. *Tua sunt omnia, & de his quae de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Ergo offerre sacrificium est de jure naturae, subindeque ad hoc homo fuisset obligatus, etiam in statu innocentiae, si perseverasset.

Dices primò cum Soto: De ratione sacrificii est, quod sit pro peccatis institutum, quod sit propriis bonis offerentis, & quod cedat ministrorum: Sed in statu innocentiae non fuisset peccatum, nec bonorum proprietates, quò imò omnia fuissent communia, & licet non fuisset sacrificiorum materia cedere in usum ministrorum, quia nullam passi fuissent necessitatem: Ergo non potuissent esse sacrificia.

Respondeo haec omnia enumerata non esse de ratione sacrificii ut sic, sed ei accedere supposita amissione iustitiae originalis; nam de iustitia sacrificii ut sic, solum est quod ordinatur ad recognoscendam supremam Dei maiestatem, & consequenter ad proteclandam subjectionem nostram ad Deum: unde propter has causas extrinsecas non est negandum sacrificium in statu innocentiae, cum intrinseca ratio ejus, cum perfectione illius status non repugnet, sed maxime habere congruentiam. Praeterea quod falsum est quod ait Soto, nempe quod in statu innocentiae non fuissent peccata: nam in statu iustitiae originalis perseverasset, homines non fuissent in gratia confirmati, ut docet D. Thomas 1. parte, quaest. 101. art. 2. subindeque peccare potuissent, ut infelix Adami casus latè demonstrat.

Dices secundò: Omnes iusti legis naturae servarunt ea quae sunt juris naturalis: Sed nulli in Scriptura legimus de Isaac quod sacrificium obtulerit, sicut nec de Adam, postquam è paradiso terrestri ejectus est: Ergo offerre Deo sacrificium non est de jure naturae.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: nam ut ait D. Thomas 2. 2. quaest. 3. art. 2. Adam & Isaac, sicut alij iusti sacrificium obtulerunt Deo secundum sui temporis congruentiam, ac prout per Gregorium lib. 4. Moralium cap. 2. quod dicitur quod apud antiquos per sacrificiorum oblationes committebatur pueris peccatum originale. Non tamen omnibus iustorum sacrificii sit mentio in Scriptura, sed solum de illis circa quae aliquid specialiter accidit. Potest autem esse ratio quare Adam non legatur obtulisse sacrificium, ne scilicet quia in ipso naturae originis peccati, similiter etiam in eo sanctificationis originis ignaretur. Isaac vero significavit Christum, in quem ipse oblatus est in sacrificium: unde non oportet ut significaretur quasi sacrificium offerens.

Aliter ergo ad principalem objectionem respondendo, concesso enim Antecedens, nego consequentiam & paritatem: duplex enim est ratio discriminis. Prima patet ex jam dictis, sacrificiorum enim oblatio (ut ostendimus) est de jure naturae, illud autem quod est de jure naturae, debet

debet in quolibet statu reperiri; sacramenta vero non sunt de jure naturæ, quia nec consequuntur ex lumine naturali per se & necessario, neque connaturalia sunt gratiæ, cum illa connaturaliter possit sine sacramentorum adminiculo communicari, ut patet in Angelis, & in primis parentibus, ac in illis iustis, qui in utero matris à Deo sanctificati sunt.

Secunda ratio discriminis est, quia cultus Dei externus, est aliquid debitum Deo, ex subjectione quam habet homo Deo, non solum spiritualiter, sed etiam corporaliter, sanctificationem autem ipsius hominis fieri per signa corporalia, non est debitum naturæ humanæ, quando talem statum habet, ut perfectissimè Deo subijciatur, quia tunc ex vi subjectionis hujus, sanctitatem habere debet. Unde licet non sit inconveniens in statu innocentie signa externa fuisse, quibus homines in rebus sacris communicarent (hoc enim potius perfectionem dicit, cum hæc signa ex sanctificatione interna dimanaverint) erat tamen inconveniens, quod homo in eo statu his signis subiceretur, ut ab eis suam perfectionem & sanctificationem emendicaret, ut supra ostensum est. Ex quo patet responsio ad secundam probationem consequentem: quia enim homo constat corpore & animâ, in utroque debet cultum Deo reddere, secundum protelationem interiorem & exteriorem; sed quando constat corpore & animâ perfectè Deo subiecta (sicut constabat in statu innocentie) non debet sanctificationem suam ex signis externis, sed ab ipso Deo immediatè accipere: Et quidem cum sanctificatio sit quid solum spirituale, non est per se loquendo necessarium eam applicari corporaliter; cultus autem Dei & spiritualiter & corporaliter debet exhiberi, quia in utroque subijciatur homo Deo.

ARTICULUS II.

An in statu legis naturæ fuerint vera sacramenta, tam pro adultis, quam pro parvulis, eaque immediatè à Deo determinata fuerint, & necessaria necessitate mediè ad salutem?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Suppono primò, statum naturæ per peccatum corruptæ, secundum triplicem legem dividi: alius enim est status hominis lapsi sub lege naturæ, qui duravit ab Adamo lapsò usque ad Moysen, & dicitur legis naturæ, non quasi distinctæ contra legem supernaturalem, ita ut sola præcepta quæ dictamen rationis naturalis suggerit obligarent (nam revera sub illa lege implebantur etiam præcepta supernaturalia fidei, spei, & charitatis) sed ut distinctæ à lege scripta, quia scilicet in illo statu nulla fuit lex scripto mandata ex instituto Dei, sed lex naturalis, solo instinctu interiori naturæ; & lex supernaturalis, solâ inspiratione Dei, quasi per modum naturæ, etiam cognita. Alius verò status fuit hominis lapsi sub lege scripta, qui duravit à Moysè usque ad Christum. Alius denique sub lege gratiæ, qui à Christo usque ad finem mundi duraturus est.

Tom. V.

A Suppono secundò, quod licet status legis scriptæ, rigorosè loquendo, non inceperit nisi à tempore quo lex fuit tradita Moysi (utpote cum ante id tempus nullum Dei præceptum fuerit litteris mandatum, saltem ex divina institutione) tamen ubi primum circumcisionis præceptum Deus Abrahamo imposuit, statim coepit declinare status legis naturæ, & insinnavit se status legis scriptæ, eò quod circumcisio fuit (ut docet D. Thomas) quædam dispositio & præparatio ad legem scriptam; propter quod tempus quod inter Abraham & Moysen fluxit, acutè vocant Theologi, confinium legis naturæ & legis scriptæ; sicut intervallum temporis quod à Joanne Baptista usque ad Christum condentem legem gratiæ transmissum est, dicitur confinium legis scriptæ & legis gratiæ, ipseque Joannes, terminus legis, & initium Evangelij, à D. Thoma 3. parte qu. 38. ar. 1. ad 2. & à Petro Chrysologo sermone 91. legis & gratiæ fœdus, appellatur. Non procedit autem difficultas de lege naturæ, nisi ut à tali ejus & legis scriptæ confinio præcisè, atque adeò de illo duntaxat tempore quod ab Adamo lapsò, usque ad præceptum circumcisionis Abrahamo impositum, fluxit; certissimum enim est circumcisionem fuisse sacramentum, ut Tractatu sequenti, ut à de baptismo & de circumcisione quæ illam præcessit, & cui baptisma successit, disseremus.

De statu ergo legis naturæ, sic considerato, tria inquirimus. Primum est, an in eo vera sacramenta tam pro parvulis, quam pro adultis fuerint? Secundum, an talia sacramenta fuerint à Deo immediatè determinata, vel relicta in hominum arbitrio? Tertium, an ea fuerint necessitate mediè ad salutem necessaria?

Circa primum, Soto, Martinus de Ledesma, Martinez de Prado, & alij, docent, nulla prorsus in statu legis naturæ fuisse vera sacramenta. Suarez verò, Vazquez, Delugo, & alij ex Recentioribus, concedunt quidem in tali lege fuisse sacramentum ad delendum peccatum originale, institutum pro parvulis, negant tamen fuisse aliquod ad delenda peccata actualia, institutum pro adultis.

Circa secundum Scotus & Ricardus asserunt, illud saltem sacramentum quod pro parvulis justificandis institutum erat in lege naturæ, fuisse à Deo immediatè determinatum in particulari, sicut sacramentum circumcisionis in lege scripta.

Circa tertium Hugo Victorinus libro 1. de sacramentis parte 2. cap. 3. & 6. dicit sacramentum in lege naturæ pro parvulis, fuisse devotionis & non necessitatis. Suarez verò hic disputatione 4. sect. 4. admittit sacramenta in lege naturæ fuisse quidem necessaria pro parvulis, eò quod sint incapaces contritionis, secus tamen pro adultis, quia poterant justificari per solam contritionem. Alij ex opposito asserunt, sacramenta tunc fuisse solum necessaria adultis, non autem parvulis, quia ad eorum justificationem ab originali, sufficiebat fides parentum. Ita docent Albertus magnus in 4. dist. 1. qu. 11. Paludanus qu. 5. art. Cano relectione de sacramentis in genere, Vazquez, Meratius, Bernal, & alij.

E

§. II.